امتثال نفس الامری، نقطه تقابل میرزای قمی و شیخ انصاری

مرحوم شیخ در استظهار از روایت، فرمایشی را فرمودند که دو جمله داشتند. یکی از آن‌ها در پاورقی بود. یکی هم در متن بود. در صفحه ۱۱۹ کتاب الصوم ایشان، دوبار تکرار شده است. ایشان فرمودند:

> دلّ‌ علی أنّ‌ الحکم بالإجزاء مع الجهل تفضّل من اللّه تعالی و توسعه منه لا من باب حصول الامتثال بصوم رمضان[1]

صریحاً فرمودند که امتثال ماه مبارک نیست. در سه-چهار سطر بعد فرمودند:

> بل المراد حصول التوفیق لأجل حکم اللّه تعالی بالإجزاء تفضّلا، مع عدم تحقّق الإفطار فی أیّام رمضان[2]

اگر افطار نکرده حکم به اجزاء تفضل است. قبل از آن را ببینید:

> و من هذا یعلم أنّ‌ما ذکر فی الأخبار المستفیضه من أنّ‌ یوم الشّک إذا صامه الإنسان ظهر أنّه من رمضان فهو یوم وفّق له لا یدلّ‌ علی أنّ‌ امتثال صوم شهر رمضان حصل به فی متن الواقع- کما یتراءی منها ذلک فی بادئ النظر- بل المراد حصول التوفیق لأجل حکم اللّه تعالی بالإجزاء تفضّلا، مع عدم تحقّق الإفطار فی أیّام رمضان[3]

«... لا یدلّ‌ علی أنّ‌ امتثال صوم شهر رمضان حصل به فی متن الواقع»؛ صریحاً فرمودند که دلالت نمی‌کند که در متن واقع صورت گرفته باشد. این فرمایش ایشان بود.

مرحوم میرزا در غنائم عبارتی داشتند که درست نقطه مقابل همین بود. فرمودند:

> **الأمر الثاني: الظاهر من الأخبار الواردة في استحباب صوم الشكّ‌أنّ العلّة فيها إدراك صوم رمضان و التوفيق له في نفس الأمر? فيستحب الصوم لأجل أن لا يفوت هذا اليوم منه في نفس الأمر،**
>
> **فالحظ الأخبار، فإنها منادية بذلك[4]**

«الظاهر من الأخبار الواردة في استحباب صوم الشكّ‌أنّ‌العلّة فيها إدراك صوم رمضان و التوفيق له في نفس الأمر»؛ ظاهر اینکه گفتند روزه بگیری برای این است که ماه مبارک را در نفس الامر درک کنید. نه اینکه همانطور که مرحوم شیخ فرمودند امتثال نفس الامری نیست. پس این نظر این دو بزرگوار فعلاً مقابل هم است. باید ببینیم از روایت چه چیزی برمی آید.

---

[1] كتاب الصوم ص۱۱۹

[2] همان

[3] همان

[4] غنائم الأيام في مسائل الحلال و الحرام، ج۵، ص: ۳۳۸

بازبینی #1
ایجاد شده 24 مه 2026 13:04:34 توسط ... .
به روزرسانی شده 24 مه 2026 13:05:53 توسط ... .